

Kopja Informali ta' Sentenza

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tas-6 ta' April, 2011

Citazzjoni Numru. 1664/1999/1

Emanuel **HAYMAN** u martu Monica Hayman

VS

Mary **CARUANA** u żewġha Alfred, Emanuela Psaila u żewġha Andrew, u b'degriet tat-2 ta' Novembru, 2004, il-ġudizzju għadda mill-persuna ta' l-imħarrek Andrew Psaila għall-persuna ta' wliedu Jason, Alyce mart Darren Vella u Tyrone, aħwa Psaila, wara l-mewt tal-istess Andrew Psaila fil-mori tal-kawża, William Hayman u martu Josephine, Josephine Ċiantar u żewġha Alfred, Doris Hayman, u Angela Montebello u żewġha Paul

II-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fid-19 ta' Lulju, 1999, li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija, l-atturi talbu li din il-Qorti (a) issib li l-atturi taw servigi u għajjuna lil omm l-attur Maria Carmela Hayman bejn Ġunju tal-1987 sa' Lulju tal-1997; (b) tillikwida, jekk meħtieġ billi tqabbd perit, l-ammont xieraq li jirrappreżenta l-ħlas lilhom ta' kumpens mistħoqq għal dawk is-servigi; u (ċ) tikkundanna lill-imħarrkin biex iħallsuhom il-kumpens hekk likwidat. Talbu wkoll l-ispejjeż u l-imgħax legali;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrkin Mary Caruana, Emanuela Psaila, William Hayman, Josephine Ċiantar, Doris Hayman u Angela Montebello fit-23 ta' Diċembru, 1999, li biha laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, preliminarjament, talbu lill-atturi jiddikjaraw fuq liema testment qegħdin jibnu l-azzjoni tagħhom, u billi, f'kull każ, it-talba attriċi hija limitata għal dawk is-servigi li saru fil-ħames (5) snin qabel tressqet l-ittra uffiċjali f'Marzu tal-1999, għall-finijiet tal-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili. Fil-mertu, laqgħu billi qalu li l-atturi kienu diġa' tħallsu tas-servigi li huma setgħu taw lil ommhom, u, f'kull każ, li ħuhom l-attur kellu jerfa' wieħed minn sebgħa ($\frac{1}{7}$) tal-ammont ta' kumpens likwidat għas-servigi, ladarba huwa wieħed mill-werrieta tal-istess persuna moqdija;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrkin Alfred Caruana, Andrew Psaila, Josephine Hayman, Alfred Ċiantar u Paul Montebello fit-23 ta' Diċembru, 1999, li biha laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, preliminarjament, qalu li jmisshom jinħelsu milli jibqgħu fil-kawża bi spejjeż għall-atturi, għaliex huma m'humieq il-kontraditturi leġittimi tal-azzjoni attriċi u m'għandhomx *locus standi* fil-kawża ladarba m'humieq il-werrieta tal-persuna moqdija. Preliminarjament ukoll, talbu lill-atturi jiddikjaraw fuq liema testment qegħdin jibnu l-azzjoni tagħhom, u billi, f'kull każ, it-talba attriċi hija limitata għal dawk is-servigi li saru fil-ħames (5) snin qabel tressqet l-ittra uffiċjali f'Marzu tal-1999, għall-finijiet tal-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili. Fil-mertu, laqgħu billi qalu li l-

Kopja Informali ta' Sentenza

atturi kienu diġa' tħallsu tas-serviġi li huma setgħu taw lil ommhom, u, f'kull każ, li tħuom l-attur kellu jerfa' wieħed minn sebgħa (¹/7) tal-ammont ta' kumpens likwidat għas-serviġi, ladarba huwa wieħed mill-werrieta tal-istess persuna moqdiya;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tat-3 ta' April, 2000¹, li bih ordnat li, qabel kull haġa oħra, kellha ssir it-trattazzjoni tal-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-imħarrkin dwar il-*locus standi* tagħhom fil-kawża;

Rat is-Sentenza tagħha (diversament presjeduta) tat-8 ta' Jannar, 2001², li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra, ċaħdet l-eċċezzjoni preliminari li l-imħarrkin ma kellhomx *locus standi* fil-kawża biex iwieġbu għall-pretensjonijiet tal-atturi;

Rat ix-xhieda mressqa mill-atturi bil-mezz tal-affidavit;

Rat ix-xhieda mressqa mill-imħarrkin quddiem il-Qorti u wkoll permezz ta' affidavit;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża, u kif ukoll dawk tal-kawża fl-istess ismijiet (Ċitazz. Nru. 1665/99JRM) li kienet qiegħda tinstema' ma' din;

Rat id-degriet tagħha li bihom tħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għall-ħlas ta' serviġi. L-atturi jgħidu li għamlu żmien jaqdu lil omm l-attur tul iż-żmien li din kienet damet toqgħod magħhom fid-dar tagħhom wara li romlot u billi tħadd minn uliedha l-oħrajn ma ried iżommha miegħu. Billi huma daru biha bil-fehma li jitħallsu tax-

¹ Paġ. 26 tal-proċess

² Paġġ. 31 – 5 tal-proċess

xogħol li għamlu magħha, iridu li l-Qorti tgħid kemm kien jistħoqqilhom jitħallsu u li tikkundanna lill-imħarrkin iħallsuhom dak il-kumpens likwidat;

Illi l-imħarrkin ulied il-mejta laqgħu billi, b'mod preliminari, qalu li l-atturi jmisshom jgħidu fuq liema wieħed mit-testmenti t'ommmhom qegħdin isejsu l-azzjoni tagħhom. Laqgħu wkoll billi qalu li l-azzjoni attriċi tista' tiswa biss sal-aħħar ħames snin qabel il-mewt tal-omm għall-finijiet tal-preskrizzjoni tal-ħames snin. Fil-mertu, laqgħu billi qalu li l-atturi ma jistħoqqilhom jieħdu l-ebda kumpens ieħor mingħandhom għaliex diġa' tħallsu tajjeb matul ħajjet l-omm. Temmew jgħidu li, ladarba l-attur huwa wkoll wieħed millulied werrieta ta' ommhom, irid ukoll joħroġ sehemu minn xi kumpens li jista' jkun dovut lil martu;

Illi l-imħarrkin żwieġ il-werrieta wkoll laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qalu li ma kienx messhom iddaħħlu fil-kawża ladarba huma ma kinux werrieta ta' omm il-partijiet. Laqgħu billi qalu li l-atturi jmisshom jgħidu fuq liema wieħed mit-testmenti t'ommmhom qegħdin isejsu l-azzjoni tagħhom. Laqgħu wkoll billi qalu li l-azzjoni attriċi tista' tiswa biss sal-aħħar ħames snin qabel il-mewt tal-omm għall-finijiet tal-preskrizzjoni tal-ħames snin. Fil-mertu, laqgħu billi qalu li l-atturi ma jistħoqqilhom jieħdu l-ebda kumpens ieħor mingħandhom għaliex diġa' tħallsu tajjeb matul ħajjet l-omm. Temmew jgħidu li, ladarba l-attur huwa wkoll wieħed millulied werrieta ta' ommhom, irid ukoll joħroġ sehemu minn xi kumpens li jista' jkun dovut lil martu;

Illi b'sentenza *in parte* mogħtija fit-8 ta' Jannar, 2001, din il-Qorti (diversament presjeduta) ċaħdet l-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-imħarrkin żwieġ il-werrieta u ma ħelsithomx milli jibqgħu fil-kawża;

Illi l-Qorti tirrileva li l-atti ta' din il-kawża mxew flimkien ma' l-atti ta' kawża oħra fl-istess ismijiet³. Xi xhieda li tgħodd għal din il-kawża jinsabu fl-atti ta' dik il-kawża. F'dik il-

³ Ċitazz. Nru. 1665/99JRM

kawża l-oħra, l-atturi talbu li l-Qorti ssib li l-aħħar testment li għamlet omm l-attur ma kienx jiswa. B'sentenza li ngħatat minn din il-Qorti llum ukoll, din il-Qorti ċaħdet it-talba tal-atturi f'dik il-kawża, għar-raġunijiet hemm mogħtija;

Illi l-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża juru li l-attur huwa wieħed minn seba' (7) wlied ta' William u Maria Carmela miżżewġin Hayman. L-imħarrkin Mary Caruana, Emanuela Psaila, William, Josephine Ċiantar, Doris u Angela Montebello huma ħutu l-oħrajn. Iben ieħor – li kien jismu Emanuel iżda magħruf bħala “Wallace” – miet madwar xahar qabel twieled l-attur, li, għalkemm issemma Emanuel wkoll, kien magħruf fil-familja bħala “Wallace” b'tifkira ta' ħuh⁴;

Illi William Hayman miet fl-4 ta' Awissu tal-1986⁵ u l-wirt tiegħu kien regolat b'testment *unica charta* tal-20 ta' Ġunju, 1983, fl-atti tan-Nutar George Cassar;

Illi għal xi żmien wara li romlot, Maria Carmela Hayman marret tgħix ma' bintha Josephine Ċiantar⁶. Damet ffit xhur toqgħod għand l-imsemmija bintha, sakemm din inqalgħetilha problema matrimonjali u omma ma ħassithiex komda aktar li tibqa' tgħix hemm. Fil-11 ta' Awissu tal-1986⁷ (xi ġimgħa wara mewt il-missier), saret kitba bejn l-attur u ħuh l-imħarrek William flimkien ma' ommhom li biha ikkonfermaw il-kirja li kienet ingħatatilhom mill-missier ta' xi ambjenti fi Triq Ħaż-Żabbar, fil-Fgura;

Illi għall-ħabta ta' Ġunju tal-1987, kienet marret toqgħod fid-dar mal-atturi u l-familja tagħhom fil-Fgura. Skond l-imħarrka Josephine Ċiantar, ommha reġgħet marret toqgħod fid-dar tagħha wara li telqet mingħandha, u kienet biss tmur torqod għand l-attur billejl, u kien biss fl-1995 li ommha marret toqgħod għal kollox mal-atturi⁸. F'Ottubru tal-1990⁹, hija għamlet testment aġġuntiv li bih ħalliet lill-

⁴ Affidavit tal-imħarrka Doris Hayman 24.6.2002, f'paġ. 137 tal-proċess

⁵ Xhieda tal-imħarrek William Hayman 19.1.2006, f'paġ. 216 tal-proċess

⁶ Affidavit tal-imħarrka Josephine Ċiantar 19.4.2002, f'paġ. 110 tal-proċess

⁷ Dok “D”, f'paġ. 12 tal-proċess

⁸ Affidavit tal-imħarrka Josephine Ċiantar 19.4.2002, f'paġ. 110 tal-proċess

⁹ Dok “B”, f'paġġ. 6 – 8 tal-proċess

attur b'titolu ta' legat sehemha minn għalqa li tinsab fi Triq Ħaż-Żabbar, fil-Fgura. Mill-bqija ikkonfermat l-imsemmi testment *unica charta*. Hija reġgħet għamlet testement ieħor aġġuntiv fl-1 ta' Mejju, 1995¹⁰, u li bih ħalliet legat ieħor, din id-darba f'parti minnu "*di cosa altrui*", favur l-imsemmi attur binha (bis-sostituzzjoni favur uliedu jekk kemm-il darba jmut qabilha) ta' xi "komoditajiet" immobbli fl-istess inħawi fil-Fgura, filwaqt li ikkonfermat iż-żewġ testmenti li kienet għamlet qabel;

Illi Carmela Hayman damet toqgħod mal-atturi u wliedhom xi ftit aktar minn ħdax-il sena u nofs¹¹, sa nofs l-1997, wara li waqgħet u kisret riġilha l-lemini u żlugat il-ġog ta' qaddha u ma kenitx tista' tinżel aktar mis-sodda¹². Wara xi żewġ operazzjonijiet, iddaħħlet fir-Residenza San Vincenz de Paule lejn l-aħħar ta' Ottubru tal-1997¹³ wara li kien inħareġ ċertifikat minn tabib tagħha f'Lulju biex ifisser il-qagħda ta' saħħitha¹⁴. Fl-24 ta' Novembru, 1997¹⁵, hija għamlet testment li bih ħassret kull testment ieħor li hija kienet għamlet qabel u ħatret lis-seba' wliedha bħala werrieta universali meħlusa mill-obbligu tal-kollazzjoni. Mat-testment, li sar fir-Residenza msemmija, nhomeż ċertifikat mediku maħruġ minn psikjatra¹⁶ li twassal hemm minn wieħed minn uliedha u raha f'dik id-Dar dak inhar li sar it-testment¹⁷. Fl-imsemmi testment, l-attur huwa msejjaħ bl-isem ta' "Wallace";

Illi sa Jannar kienet għadha tiekol mill-ikel li jipprovdiha l-isptar u ikel ieħor li kienu joħdulha qrabatha u titkellem u tagħraf lil min imur jaraha¹⁸. Imbagħad saħħitha marret għall-agħar u bilkemm kienet tisma' u tagħraf lil qrabatha¹⁹, u ngħatat il-Grizma tal-Morda aktar minn darba kemm damet rikoverata²⁰. Fl-aħħar żmien kienet waqfet titkellem u tiekol biss ikel magħsur jew f'għamla

¹⁰ Dok "C", f'paġġ. 9 sa 11 tal-proċess

¹¹ Affidavit tal-attur 20.6.2001, f'paġ. 40 tal-proċess

¹² Affidavit tal-attriċi 30.1.2001, f'paġ. 34 tal-atti tal-kawża 1665/99JRM

¹³ Xhieda ta' Dr. Stephen Mangion 5.12.2001, f'paġ. 69 tal-proċess

¹⁴ Dok "EP", f'paġ. 160 tal-proċess

¹⁵ Dok "B", f'paġġ. 6 – 7 tal-kawża 1665/99JRM

¹⁶ Dok f'paġ. 8 tal-atti tal-kawża 1665/99JRM

¹⁷ Xhieda ta' Dr. Peter Muscat 26.2.2002, f'paġġ. 124 – 5 tal-proċess

¹⁸ Affidavit tal-imħarrka Emanuela Psaila 19.2.2002, f'paġġ. 113 – 4 tal-proċess

¹⁹ Affidavit ta' Joanna Abugrin 4.7.2000, f'paġ. 39 tal-atti tal-kawża 1665/99JRM

²⁰ Affidavit tal-attur 23.1.2001, f'paġ. 32 tal-atti tal-kawża 1665/99JRM

likwida²¹. Maria Carmela Hayman mietet fis-17 ta' Jannar tal-1998 meta kellha ħamsa u tmenin (85) sena²²;

Illi wara li mietet Maria Carmela Hayman, l-attur sar jaf li ommu kienet għamlet testment ieħor sakemm damet rikoverata fid-Dar San Vincenz de Paule. Matul dak iż-żmien qam tilwim bejn l-attur u ħutu u f'xi okkażjonijiet kien hemm ukoll episodji ta' ġlied li tressqu quddiem il-Qrati²³;

Illi fis-26 ta' Marzu tal-1999, l-atturi bagħtu ittra ufficjali li biha talbu lill-imħarrkin jagħtuhom kumpens għas-serviġi li għamlu ma' Maria Carmela Hayman. F'Lulju fetħu din il-kawża, flimkien ma' kawża oħra biex iwaqqgħu l-aħħar testment li hija kienet għamlet u li bih ħassret kull testment ieħor li hija kienet għamlet qabel tul ħajjitha;

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet ta' natura legali marbutin mal-każ tal-lum, jidher li dawn huma marbutin ma' żewġ kwestjonijiet: jġigifieri dik tal-għamla ta' serviġi li l-atturi jippretendu li taw lil omm l-attur u l-oħra dwar it-tul taż-żmien li fih dawk is-serviġi ngħataw. Hemm imbagħad ukoll xi sfumaturi oħrajn li joħorġu minn eċċezzjonijiet oħrajn tal-imħarrkin, u li l-Qorti tqishom jekk u x'hin ikun il-waqt;

Illi huwa stabilit li l-bażi ta' azzjoni għal servizzi mogħtija triegi fuq żewġ sisien: jġigifieri, fuq il-kważi-kuntratt u fuq il-preżunzjoni li min jagħti servizz lil ħaddieħor jagħmel hekk bil-fehma li jithallas ta' dak li jagħmel²⁴. Minbarra dan, ilu żmien twil aċċettat li l-ħlas ta' serviġi jista' jkun dovut mhux biss *jure actionis*, jġigifieri meta huwa miftiehem, imma wkoll *officio judicis*, jġigifieri meta miċ-ċirkostanzi jkun jidher sewwa li min ta dak is-servizz ried li jithallas tiegħu²⁵ jew kien imwiegħed ħlas għalih. Biex wieħed jasal biex jara jekk persuna kellhiex il-fehma jew l-

²¹ Affidavit ta' Lily Hayman 6.2.2001, f'paġ. 36 tal-kawża 1665/99JRM

²² Dok "A", f'paġ. 5 tal-proċess

²³ Affidavit tal-imħarrka Mary Caruana 26.6.2002 u tal-imħarrk William Hayman 1.4.2004, f'paġġ. 132 tal-proċess u 105 – 6 tal-atti tal-kawża 1665/99JRM

²⁴ Ara, per eżempju, P.A. CS 11.7.1984 fil-kawża fl-ismijiet **Anthony Cassar vs Lawrence Seychell** (mhix pubblikata)

²⁵ P.A. 3.10.1935 fil-kawża fl-ismijiet **Mifsud vs Briffa noe** (Kollez. Vol: XXIX.ii.664) u P.A.DS 13.2.2001 fil-kawża fl-ismijiet **George Sciberras et vs Josephine Spiteri et**

istennija li titħallas, għandu jitqies il-waqt meta ngħataw tali servizzi, għaliex iċ-ċirkostanzi li jsejnhu wara ma jservux biex joħolqu b'lura dritt ta' fehma li ma kinitx l-intenzjoni tal-partijiet li joħolqu²⁶;

Illi l-allegazzjoni li ma kienx hemm ftehim m'hijiex ta' xkiel għal sejbien ta' responsabbilita' għall-ħlas ta' serviġi. Għalhekk, wieħed irid iqis iċ-ċirkostanzi kollha li fihom ikunu ngħataw is-servizzi biex minnhom wieħed jipprova jsib x'kienet tassew il-fehma kemm ta' min ta s-servizz u, wisq aktar, ta' min lilu jkunu ngħataw²⁷;

Illi f'dan ir-rigward, **l-ewwel eċċezzjoni preliminari** tal-imħarrkin ulied il-mejta u **t-tieni eċċezzjoni preliminari** tal-imħarrkin żwieġhom ma hijiex tajba. Meta l-imħarrkin jitolbu lill-atturi biex jgħidu taħt is-saħħa ta' liema testment qegħdin isejsu l-azzjoni tagħhom, huma jkunu qegħdin jinsew li, ladarba l-azzjoni għall-kumpens ta' serviġi tinbena fuq il-kważi-kuntratt, l-atturi m'għandhomx għalfejn strettament jinvokaw is-saħħa tal-ebda testment biex jirnexxu fl-azzjoni tagħhom. Ukoll kieku Maria Carmela Hayman mietet intestata, l-atturi kien ikollhom jedd li jfittxu għal dak il-kumpens mingħand l-imħarrkin. Imbagħad, fid-dawl tas-sentenza li din il-Qorti tat illum ukoll dwar is-siwi tal-aħħar testment ta' Maria Carmela Hayman, jidher li dawk iż-żewġ eċċezzjonijiet anqas u anqas hemm posthom;

Illi għalhekk, il-Qorti sejra tiċħad l-imsemmija eċċezzjoni preliminari għaliex m'hijiex tajba;

Illi, fuq kollox, il-fatt li jista' jkun hemm rabta ta' qrubija bejn min jagħti u min jirċievi s-servizzi, jista' u ġeneralment ifisser li tali servizzi saru bit-tama tal-ħlas jew kumpens xieraq. F'dan ir-rigward illum il-ġurnata huwa stabilit li kull serviġi, wkoll mogħtijin lill-qraba ta' dak li jkun, jitqiesu li jkunu ngħataw bit-tama ta' kumpens jew

²⁶ P.A. 6.10.1954 fil-kawża fl-ismijiet *Deidun vs Poggi et* (Kollez. Vol: XXXVIII.ii.568) u App Ċiv. 22.5.1989 fil-kawża fl-ismijiet *Carmel Delicata et vs Anthony Saliba pro et noe* (mhix pubblikata)

²⁷ P.A. PS 28.5.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Anthony Schembri et vs Aldo Busuttil*

ħlas sakemm ma jintweriex bla ebda dubju li dak il-qadi ngħata bla ħsieb ta' kumpens jew ħlas²⁸;

Illi, allura, huwa naturali li jsegwi minn dan kollu li biex titwaqqa' l-preżunzjoni li servigi ngħataw bi ħsieb ta' ħlas, jeħtieġ li min jallega li x-xogħol sar b'xejn irid iġib provi tajbin u konvinċenti biżżejjed biex iwaqqagħha;

Illi l-fatt li min ta s-servizzi kellu fi ħsiebu xi għamla ta' għarfien ieħor minbarra ħlas dirett (bħal, per eżempju, it-tama li jitħalla bħala werriet jew legatarju jew benefiċjarju b'xi titolu li jkun mill-wirt tal-persuna mgħejjuna) huwa element indikattiv tal-fehma tan-non-gratuwita' tas-servizz mogħti, ukoll jekk dik it-tama jew wegħda li tkun saritlu tisfuma fix-xejn għal raġuni li l-persuna li serviet ma jkollhiex kontroll fuqha²⁹;

Illi fil-każ li l-Qorti għandha quddiemha llum, ma hemm l-ebda dubju li l-atturi kienu ilhom jippretendu kumpens għall-għajnuna u l-intrigu li kienu daħlu għalih wara li Maria Carmela Hayman romlot. Jidher sintomatiku li l-attur kien iqis lilu nnifsu bħala l-favorit tal-ġenituri tiegħu³⁰ u sa, ċertu punt, din kienet ukoll il-fehma rassenjata ta' ħutu l-oħrajn l-imħarrkin. L-attur innifsu jistqarr li "ommi kienet ħaġa waħda miegħi" u li kienet tgħidlu li "jiena lilek sibt ... niktiblek l-għalqa, sehem mill-għalqa"³¹ Fi kliem waħda mill-imħarrkin, mal-mewt ta' missierhom, l-attur "ikkapparra" lil ommhom taħt idejh u "kien qisu l-bodyguard ta' ommi"³² b'mod li qatagħha mill-kuntatt ma' wliedha l-oħrajn kemm seta'. Din il-fehma tal-ħlas baqgħet għal tul iż-żmien kollu f'moħħ l-attur, ukoll jekk dan l-għan kien jintlaħaq billi jsiru testmenti u kitbiet min-naħa tal-omm;

Illi l-Qorti sejra issa tgħaddi biex tqis **dwar jekk huwiex minnu li l-atturi taw is-servizzi** lil Maria Carmela Hayman. Dan huwa każ fejn ix-xhieda mressqa tikkonsisti

²⁸ Ara, per eżempju, P.A. RCP 25.4. 2002 fil-kawża fl-ismijiet *Caruana vs Mallia* (Kollez. Vol: LXXXVI.iii.174) u TM 11.12.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Anthony Catania pro et noe vs Maria Aġius*

²⁹ P.A. PS 28.3.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Francis Borġ vs Carmen Gaffiero et*

³⁰ Affidavit tiegħu 20.6.2000, f'paġ. 40 tal-proċess

³¹ Xhieda tiegħu 25.2.2002, f'paġ. 92 – 3 tal-proċess

³² Xhieda ta' l-imħarrka Emanuela Psaila 13.10.2005, f'paġ. 165 tal-proċess

biss f'dik tal-partijiet u xi qraba immedjati tagħhom. Ma jistax jonqos li, fid-dawl taċ-ċirksotanzi li fiha ngħatat dik ix-xhieda, toħroġ stampa ta' verżjonijiet li ma jaqblux ma' xulxin bejn dak li jgħidu l-atturi u dak li jgħidu l-imħarrkin. Ingħad f'każ bħal dan li "l-konflitti fil-provi huma ħaġa li l-Qrati jridu minn dejjem ikun lesti għaliha. Il-Qorti għandha teżamina jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibilita' u speċjalment dwak tal-konsistenza u verosimiljanza, għandhiex teskludi lill-oħra, anke fuq il-bilanċ tal-probabbilitajiet u tal-preponderanza tal-provi, għax dawn, f'kawżi ċivili, huma ġeneralment suffiċjenti għall-konvinċiment tal-ġudikant"³³. Jigu osservat ukoll li huwa prinċipju assodat fil-ġurisprudenza li f'każ ta' żewġ verżjonijiet li ma jaqblux għal kollox ma' xulxin u li jkunu plawsibbli jew possibbli t-tnejn, dan għandu jmur favur il-parti mħarrka bit-tħaddim tal-prinċipju li "*onus probanti incumbit ei qui dicit non ei qui negat*"³⁴. Huwa l-attur li jrid jipprova l-fatti minnu premessi u allegati fl-att li bih iressaq il-kawża. Mill-banda l-oħra, madankollu, l-grad ta' prova mistenni fil-kamp ċivili, b'differenza minn kawżi kriminali fejn il-ligi tistenna li l-prova tal-ħtija għandha tirriżulta mingħajr dubju raġonevoli, huwa biżżejjed li jkun hemm ċertezza morali f'moħħ il-ġudikant. Din ċ-ċertezza morali f'kawżi ċivili hija l-effett tal-bilanċ tal-probabbilitajiet. Il-possibilita' waħedha li xi ċirkostanza tista' jew ma tistax tkun mhijiex biżżejjed biex issejjes ir-responsabilita' ċivili;

Illi l-atturi u wliedhom jixhdu li lil Maria Carmela Hayman kienu jduru biha l-ħin kollu sa miż-żmien li hija marret toqgħod għandhom wara li telqet mingħand bintha l-imħarrka Josephine Ċiantar. Jgħidu wkoll li dawn is-serviġi u għajnuna kienu jtulu l-jum kollu u li Hayman ma kienet qatt titħalla waħedha. Dawn l-għajuniet kienu jinkludu l-ħsieb tal-persuna tagħha fejn jidħol ħasil, kura u ndukrar ta' saħħitha, magħdud ix-xiri ta' mediċini. Kien hemm il-ħasil ta' ħwejjigħa u t-tmigħ tal-ikel li kien jogħġobha. Kien hemm ukoll ħruġ bil-karozza u l-għoti ta' kenn fid-dar tagħhom³⁵ u taqsam magħhom l-istess

³³ P.A. MCC 24.11.1966 fil-kawża fl-ismijiet *Carmelo Farrugia vs Rokku Farrugia*

³⁴ App.Inf. 22.11.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Anthony Camilleri vs Maurice Cauchi et*

³⁵ Xhieda tal-attriċi Monica Hayman 13.6.2000, f'paġġ. 43 – 5 tal-proċess

ambjenti tad-dar, magħduda l-kamra tas-sodda fejn kienet torqod mal-ulied bniet tal-atturi³⁶. Jgħidu li dik il-għajnuna baqgħet tingħata wkoll meta Hayman iddaħħlet l-isptar u, wara, fir-residenza tax-Xjuħ;

Illi l-imħarrkin, min-naħa tagħhom, jgħidu li huma wkoll – sakemm l-attur ippermettelhom – kienu jdur u b'ommmhom. Uħud jgħidu li kienu jixtru minn bwiethom id-dlik li ommhom kien ikollha bżonn³⁷ u l-ħaxix li kienet tiekol³⁸. Issemma wkoll in-nefqa ta' saqqu għal ommhom. L-istess ħaġa ngħadet dwar iż-żajjar u t-teħid ta' ikel lil ommhom fl-isptarijiet jew istituzzjonijiet li fihom kienet qiegħda tgħix fl-aħħar xhur ta' ħajjitha. Xehdu wkoll dwar ħruġ tal-ommmhom barra mill-isptar u wkoll fl-ambjenti tar-Residenza. Madankollu, ilkoll jistqarru li kien ikun l-attur li joħodhom l-isptar biex iżuru 'l ommhom³⁹, u li martu l-attriċi kienet tkun miegħu u li hija wkoll kienet issajjar u tieħu l-ikel lil omm żewġha. Jagħrfu wkoll li sakemm ommhom kienet tgħix biss fid-dar tal-atturi u ma baqgħetx aktar tersaq lejha darha, kulma kienet teħtieġ ommhom kienu jieħdu ħsiebu l-atturi;

Illi minn dawn il-provi joħroġ fi grad tajjeb biżżejjed biex il-Qorti tista' tasal għall-fehma li l-atturi tassew taw servizzi lil Maria Carmela Hayman u kif ukoll li dak il-qadi li wettqu l-atturi kien jinvolvi sens ta' sagrificċju, impenn u wkoll ċaħda. Dawn is-serviġi mwettqa fuq medda ta' żmien kienu ta' fejda u ġid għal Carmela Hayman u li l-istess kienet aċċettathom u kienet tagħraf li ngħatawliha. Joħroġ ukoll li l-attriċi u l-attur għamlu dan bil-ħsieb li omm l-attur tikkumpensahom;

Illi għalhekk, il-Qorti sejra tilqa' l-ewwel talba attriċi billi ssib li tirriżulta ippruvata kif imiss;

Illi f'dan il-waqt il-Qorti jidhrilha li għandha tistħarreg il-kwestjoni ta' **liema huwa ż-żmien rilevanti li jmissu jitqies biex jitkejjel il-kumpens dovut lill-atturi** qabel ma tgħaddi għal-likwidazzjoni tal-kumpens dovut lilhom.

³⁶ Xhieda ta' Lily Hayman 27.6.2000, f'paġ. 46 tal-proċess

³⁷ Xhieda tal-imħarrka Josephine Ċiantar 19.4.2002, f'paġ. 111 tal-proċess

³⁸ Xhieda tal-imħarrka Mary Caruana 26.2.2002, f'paġ. 132 tal-proċess

³⁹ Xhieda tal-imħarrka Emanuela Psaila 13.10.2005, f'paġ. 164 tal-proċess

F'dan il-każ, sejra tqis ukoll is-siwi tat-**tieni eċċezzjoni** tal-imħarrkin ulied il-mejta u t-**tielet eċċezzjoni** tal-imħarrkin żwieġhom;

Illi l-imħarrkin jgħidu li wkoll kieku kellu jirriżulta (bħalma fil-fatt irriżulta) li l-atturi jisthoqqilhom jingħataw kumpens għas-serviġi li wettqu ma' Maria Carmela Hayman, għandu jittiehed qies biss ta' dak il-qadi li sar fl-aħħar ħames snin qabel ma l-atturi bagħtulhom l-ittra ufficjali, jiġifieri sa Marzu tal-1994. L-imħarrkin isejsu din l-aċċezzjoni tagħhom fuq dak li jipprovdi l-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili;

Illi f'materja ta' talbiet għal kumpens ta' għoti ta' serviġi r-regola hi li ż-żmien preskrittiv huwa ta' ħames snin⁴⁰. Dan jgħodd ukoll minkejja li s-serviġi jkunu baqgħu jingħataw tul medda ta' żmien⁴¹. Iżda dik il-preskrizzjoni tinkiser b'kull mod magħruf mil-ligi bħala raġuni li twaqqaf iż-żmien tal-preskrizzjoni (kemm jekk b'att ġudizzjarju u kif ukoll bl-għarfien tal-obbligazzjoni min-naħa tal-persuna mgħejjuna⁴²). Madankollu wiehed irid jiddistingwi bejn l-għarfien bħala stqarrija espressa tal-obbligazzjoni, mill-fatt tal-aċċettazzjoni tas-servizz mogħti lilu;

Illi jekk min irċieva s-servizzi kien għaraf dan il-fatt f'xi att pubbliku, ma jistax iqanqal il-preskrizzjoni tal-pretensjoni għall-ħlas magħmula minn min ikun ta s-servizzi. Sakemm dak l-att ma jithassarx b'iehor, iż-żmien tal-preskrizzjoni jkun wieqaf. B'mod partikolari, jekk f'testament jithalla legat ta' ħlas lil xiħadd għal servizzi mogħtija lit-testatur, dak il-legat għandu s-saħħa ta' dikjarazzjoni affermattiva ta' stqarrija ta' kumpens⁴³. L-għarfien mhux bilfors iseħħ b'kitba f'dan is-sens, iżda jista' jsir bil-fomm⁴⁴, għalkemm il-prova ta' dan trid tkun aktar

⁴⁰ App. Ċiv. 4.6.1948 fil-kawża fl-ismijiet *Caruana vs Scicluna et* (Kollez. Vol: XXXIII.i.285)

⁴¹ Art. 2151(1) tal-Kap 16

⁴² Ara, per eżempju, P.A. 22.5.1946 fil-kawża fl-ismijiet *Xuereb vs Sacco et noe* (Kollez. Vol: XXXII.ii.342)

⁴³ P.A. DS 2.10.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Catherine Coleiro vs Francesca Saveria Balzan et* (mhix pubblikata)

⁴⁴ App. Ċiv. 16.9.1994 fil-kawża fl-ismijiet *Vella et vs Borġ noe et* (Kollez. Vol: LXXVIII.ii.260), P.A. 6.10.1997 fil-kawża fl-ismijiet *Formosa et vs Gauči et* (Kollez. Vol: LXXXI.iii.217) fost bosta oħrajn

qawwija u ċara minn sempliċi riferenza għal xi diskors generiku jew impliċitu;

Illi madankollu f'dan ir-rigward il-fatt waħdu li l-persuna debitorji tal-obbligazzjoni tkun baqgħet taċċetta l-qadi li jkun sar magħha mhux dejjem jissarraf fl-għarfien tal-obbligazzjoni tagħha lejn min ikun qiegħed jaqdiha. Kemm hu hekk qamet matul is-snin il-kwestjoni jekk kemm-il darba dik l-aċċettazzjoni twaqqax il-preskrizzjoni dwar servigi li jkunu ngħataw fi żmien ta' qabel⁴⁵. Jidher li x-xejra preponderanti tad-deċiżjonijiet f'dan ir-rigward hi fis-sens li dik l-aċċettazzjoni ma żżommx ħajja l-pretensjonijiet ta' kumpens dwar servigi li jkunu saru fi żmien aktar qabel minn ħames snin. Għalhekk, f'dak il-każ, iż-żmien li jrid jitqies għall-ħlas tal-kumpens irid ikun l-aħħar ħames snin qabel ma dak il-qadi jkun intemm⁴⁶. Meta l-persuna li magħha saru s-servigi tkun hekk baqgħet tingħata s-servigi sa ma mietet, dak iż-żmien jitkejjel minn ħames snin qabel il-mewt tagħha⁴⁷;

Illi mix-xhieda li tinsab fl-atti, l-Qorti ssib li minkejja li wara li romlot, Maria Carmela Hayman għamlet żewġ testmenti b'legati favur binha l-attur (li wara ħassrithom fl-aħħar testment tagħha) fl-ebda wieħed minnhom ma semmiet li kienet qiegħda tagħmilhom bi ħlas għas-servigi li kienu qegħdin jagħtuha l-atturi. Minbarra dan, meta għamlet l-aħħar testment tagħha, waqqgħet dawk iż-żewġ testmenti. Il-kliem li Maria Carmela Hayman jingħad li wżat ma' binha l-attur seta' kien iwebbel jew jillużinga lill-atturi biex jaħsbu li kienu se' jmorru tajjeb wara mewtha, iżda ma kienx jissarraf f'wegħda ta' kumpens li twaqqaf iż-żmien preskrittiv. Jista' jkun ukoll li l-attur "serraħ rasu" dwar il-kumpens minħabba dak li kien sar fiż-żewġ testmenti ta' ommu u li bihom kien "sejjer imur tajjeb" bil-ġid li kien ser jithħalla. Iżda dawk iż-żewġ atti pubbliċi tħassru bl-aħħar testment tat-testatriċi. Ma hemmx dubju lanqas li, min-naħa tagħha, Maria Carmela Hayman aċċettat dawk is-

⁴⁵ P.A. 17.1.1955 fil-kawża fl-ismijiet *Paċe et vs Aġius noe* (Kollez. Vol: XXXIX.ii.515)

⁴⁶ Maġ (Għ) AE 26.9.2007 fil-kawża fl-ismijiet *Giovanna Hili vs Emanuel Cardona et* (mhix appellata)

⁴⁷ App. Civ. 1.4.2005 fil-kawża fl-ismijiet *George Sciberras et vs Josephine mart Leonard Spiteri et*

servizzi, iżda, kif ingħad qabel u kif sejjer jintwera aktar 'il quddiem, ma kienet għamlet l-ebda wegħda ta' kumpens lill-atturi;

Illi f'dan il-każ, l-atturi mexxew il-kawża madwar sena w nofs wara l-mewt ta' Maria Carmela Hayman, iżda kienu bagħtu l-ittra uffiċjali lill-imħarrkin fis-26 ta' Marzu tal-1999;

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti ssib li din l- eċċezzjoni tal-imħarrkin hija mistħoqqa u dwar it-talba attriċi għall-ħlas tal-kumpens għandu jittiehed qies biss taż-żmien ta' ħames snin qabel intbagħat dak l-att ġudizzjarju, jiġifieri minn April tal-1994 (billi ż-żmien ta' qabel jinsab preskritt) sa Jannar tal-1998 (billi mal-mewt ta' Carmela Hayman ma setgħux jingħataw aktar servigi), jew mija u tmienja u disgħin (198) ġimgħa;

Illi għal dak li jirrigwarda **l-likwidazzjoni tal-kumpans dovut lill-atturi**, tajjeb li jingħad li fost il-kriterji magħrufa⁴⁸ li xieraq jitqiesu meta wieħed jiġi biex ikejjel il-kumpens dovut, wieħed isib (i) il-frekwenza u x-xorta tas-servigi mogħtija, (ii) il-mezzi tal-persuna mgħejjuna, (iii) il-grad ta' qrubija bejn min jaqdi u l-persuna mgħejjuna, (iv) il-kedda u t-tbatija involuti biex jingħataw is-servigi li dwarhom jintalab kumpens, (v) l-grad ta' ħila jew speċjalizzazzjoni meħtieġa biex jingħataw tali servigi, (vi) jekk xi qadi jidħolx għalih kulħadd jew jekk iġibx stmerrija f'min jintalab jagħmlu minħabba li jkun "*di bassa lega*", (vii) jekk mal-għoti tas-servigi l-persuna tkunx ukoll daħlet fi spejjeż jew infieq minn butħa, u (viii) jekk il-persuna moqdiya tkunx fi stat ta' saħħa mwiegħer jew dgħufija;

Illi dwar il-frekwenza u x-xorta tax-xogħol mogħti mill-atturi, jirriżulta mill-atti li dawn kienu konsistenti u ta' impenn mhux traskurabbli. Dwar dan, il-Qorti diġa' tat il-konsiderazzjonijiet tagħha waqt li kienet qiegħda tqis l-ewwel talba attriċi. Uħud mis-servigi li l-attriċi kienet tagħti – l-iżjed lejn l-aħħar xhur ta' ħajjet Hayman – kienu skabrużi u li trid stonku biex tagħmilhom sewwa, l-aktar ma' persuna milquta bil-kundizzjoni li kienet tinsab fiha l-

⁴⁸ P.A. GV 31.5.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Annunziata Brincat vs Joseph Aquilina* noe fost bosta oħrajn

mgħejjuna. Dwar il-ġid ta' Maria Carmela Hayman, ma tressqux provi, ħlief li ħareġ li hija ma kellha l-ebda kontijiet bankarji intestati f'isimha. Dwar il-ġid immobbiljari li semmiet fiż-żewġ testmenti tagħha, ma ngħatat l-ebda valutazzjoni (għalkemm nofs dan il-ġid kien jagħmel mill-wirt ta' żewġha);

Illi l-għaref difensur tal-atturi, dwar din il-kwestjoni tal-likwidazzjoni, issottometta li l-Qorti għandha tagħmel likwidazzjoni *arbitrio boni viri*;

Illi f'dan il-waqt il-Qorti trid tqis **it-tielet eċċezzjoni** tal-imħarrkin ulied il-mejta u **r-raba' eċċezzjoni tal-imħarrkin żwieġhom** fis-sens li l-attur tħallas ta' dak li kien jagħmel ma' ommu. Dan jgħiduh għaliex, bħala prokuratur ta' ommu, l-attur kien isarraff u jzomm għalih il-pensjoni tagħha;

Illi mill-provi ħareġ li bejn iż-żmien meta omm il-partijiet romlot (Awissu 1986) sa meta mietet (Jannar 1998), kienet irċeviet b'kollox l-ekwivalenti ta' sebgħa u tletin elf tmien mija u tmienja u ħamsin euro u sittin ċenteżmi (€ 37,858.60) fi ħlas ta' pensjonijiet⁴⁹. Ma hemm l-ebda dubju li l-attur kien inħatar minn ommu bħala prokuratur tagħha bis-setgħa li jista' jsarraff iċ-*cheque* tal-pensjoni ta' ommu, minbarra li l-istess *cheque* kien jgħajjat lilu wkoll⁵⁰. L-attur jistqarr li huwa kien iħaddem dik il-prokura u li kien hu li dejjem sarraf iċ-*cheque* tal-pensjoni ta' ommu meta kien jaasal⁵¹. Madankollu, kemm hu u kif ukoll martu l-attriċi jisħqu li l-pensjoni kien jagħtiha lil ommu u ma jzomm xejn minnha u li ommu kienet tużaha biex tħallas l-ispejjeż tagħha u tixtri kulma kellha bżonn. L-attur jgħid li ommu kienet tagħti rigali lil uliedu u lin-neputijiet l-oħrajn tagħha f'kull okkazzjoni, u li dak li jifdlilha kienet iġġemmgħu u tqiegħdu "taħt saqqu". Huwa jgħid li, meta ġiet nieqsa, sab flus biżżejjed biex bihom ħallas għall-funerali tagħha u kien għad fadallu "mal-mija u tletin lira f'idejja";

⁴⁹ Dok "AA1", f'paġ. 57 tal-proċess

⁵⁰ Xhieda ta' Hadrian Attard 5.12.2001, f'paġ. 61 tal-proċess

⁵¹ Xhieda tiegħu 25.2.2002, f'paġ. 80 tal-proċess

Illi, min-naħa tagħhom, l-imħarrkin jgħidu li, sa minn meta ommhom kienet għadha qiegħda tgħix ma' bintha Josephine Ċiantar, l-attur dejjem żamm il-pensjoni kollha f'idejh⁵² u ommhom kienet dejjem tgħid li m'għandhiex flus f'idejha "u bil-portmoni vojti"⁵³. Jgħidu wkoll li, imqar għan-nefqiet żgħar tagħha, ommhom kien ikollha tittallab mingħandhom. Il-Qorti ma għandha l-ebda mod kif tivverifika dawn iż-żewġ verżjonijiet kontrastanti, iżda ladarba ħareġ ċar li l-attur kien dejjem sarraf il-pensjoni u kellu xi għamla ta' kontroll fuq it-tmexxija ta' ħwejjeġ ommu, kien jaqa' fuqu li juri fejn u kif intefqu dawk il-flus, ladarba huwa nnifsu xehed li lil ommu qajla kien jerħilha minn tajt għajnejh jew għajnejn il-familja tiegħu;

Illi l-Qorti lanqas ma tista' tinjora l-fatt li omm l-attur kellha nefqiet rikorrenti u l-fatt li kienet tiddependi għal kollox mill-għajjnuna li jagħtuha l-atturi kien ifisser li ċerta nefqa konsistenti kienet issir fl-interess tagħha. Dan jgħodd ukoll minkejja li wliedha l-oħrajn mhux eskluż li ħarġu spejjeż minn bwiethom ukoll, l-iżjed fix-xiri ta' dak li kienu joħdulha meta kienet l-isptar. Dan ifisser li, meta l-Qorti sejra tikkalkula l-kumpens dovut lill-atturi, sejra tqis li l-infieq għaž-żamma ta' omm l-attur tħallas mill-pensjoni tagħha u li l-kumpens likwidat b'din is-sentenza ser ikun għas-servizzi li ngħatat bla ma (setgħet) ħallset tagħhom daqslikieku ngħataw minn barranin. Sa hawnhekk l-imsemmija eċċezzjonijiet tal-imħarrkin huma tajbin;

Illi l-Qorti hija tal-fehma li, wara li qieset il-fatturi kollha fuq imsemmija fid-dawl tal-provi mressqa, l-kumpens xieraq lill-attriċi għandu jinħadem fuq medja ta' ħamsa u tletin euro (€ 35) fil-ġimgħa, filwaqt li dak lill-attur (li s-sehem tiegħu fl-għajjnuna mogħtija lil ommu huwa anqas minn dak ta' martu) jinħadem fuq medja ta' għoxrin euro (€ 20) fil-ġimgħa. Dan iġib li, l-kumpens dovut lill-attriċi tul iż-żmien rilevanti jitla' għal sitt elef disa' mija u tletin euro (€ 6,930)⁵⁴, filwaqt li dak dovut lil żewġha l-attur jitla' għal tlitt elef disa' mija u sittin euro (€ 3,960)⁵⁵;

⁵² Xhieda ta' Josephine Ċiantar 19.4.2002, f'pag. 111 tal-proċess

⁵³ Xhieda ta' l-imħarrka Emanuela Psaila 19.4.2002, f'pag. 115 tal-proċess

⁵⁴ €35 x 198 = € 6,930

⁵⁵ €20 x 198 = € 3,960

Illi jifdal li l-Qorti tqis **ir-raba' eċċezzjoni tal-imħarrkin werrieta u l-ħames eċċezzjoni tal-imħarrkin żwieġhom**. Dawn l-eċċezzjonijiet iridu li ladarba l-attur huwa wieħed mill-werrieta tal-persuna li magħha saru s-serviġi, irid jerfa' s-sehem tiegħu mill-ammont ta' kumpens likwidat. Dawn l-eċċezzjonijiet huma tajbin. Huwa aċċettat li l-kreditu maħluq bil-kumpens għal serviġi mogħtija lil persuna li tkun mietet qabel ma jkun tħallas dak il-kumpens, huwa dejn li jgħabbi l-wirt ta' dik il-persuna u mhux lill-werrieta personalment⁵⁶. Kemm hu hekk, meta l-persuna li tkun tat is-serviġi hija wkoll werrieta tal-persuna mgħejjuna, dan huwa wieħed mill-konsiderazzjonijiet dwar qrubija li l-Qorti trid tagħmel hi u tillikwida l-kumpens mistħoqq⁵⁷;

Illi dan ifisser li, mill-ammonti ta' kumpens likwidat lill-atturi aktar 'il fuq, l-attur irid jerfa' sehem minn sebġha ($\frac{1}{7}$) ladarba l-werrieta ta' Maria Carmela Hayman kienu s-sebat aħwa ndaqs. Dan iġib li l-kumpens dovut lill-atturi huwa ta' ħamest elef disa' mija u erbgħin euro (€ 5,940) lill-attriċi Monica Hayman u tliet elef tliet mija u erbgħa u disgħin euro u tletin ċenteżmi (€ 3,394.30) lill-attur Emanuel Hayman. B'kollox, il-kumpens dovut lill-atturi jitle' għal disa' elef tliet mija u erbgħa u tletin euro u tletin ċenteżmi (€ 9,334.30) li minnhom, madankollu, iridu jitnaqqsu mitejn u sittin euro (€ 260) li jirrapprezentaw is-sehem ta' sitta minn sebġha ($\frac{6}{7}$) tal-flus kontanti li l-attur żamm għandu minn dak li kienet ġemmgħet ommu mill-pensjoni. Għalhekk, il-likwidazzjoni finali tal-kumpens mistħoqq lill-atturi huwa ta' disa' elef u erbgħa u sebġin euro u tletin ċenteżmi (€ 9,074.30) li jridu jitħallsu lilhom mill-imħarrkin kollha in kwantu għal sehem minn sitta ($\frac{1}{6}$) minn kull wieħed mill-werrieta u żwieġhom jew, fejn dawn mietu, minn ulied dawn;

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

⁵⁶ P.A. JZM 30.3.2010 fil-kawża fl-ismijiet *Maria Pulis et vs Anthony Lia et* (mhix appellata)

⁵⁷ P.A. RCP 30.11.2010 fil-kawża fl-ismijiet *Katerina Caruana vs Ġużeppa Caruana et* (mhix appellata)

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u ssib li l-atturi wettqu serviġi lil Maria Carmela Hayman li kienu ta' ġid għaliha u li dwarhom l-istess atturi stennew li jingħataw kumpens;

Tilqa' t-tieni eċċezzjoni tal-imħarrkin werrieta u wkoll it-tielet eċċezzjoni tal-imħarrkin żwieġhom u ssib li l-azzjoni attriċi hija milquta bil-preskrizzjoni tal-ħames snin skond l-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili, u dan għaž-żmien ta' ħames snin qabel is-26 ta' Marzu, 1999, sal-jum tal-mewt ta' Maria Carmela Hayman f'Jannar tal-1998;

Tilqa' f'parti t-tielet eċċezzjoni tal-imħarrkin werrieta u f'parti r-raba' eċċezzjoni tal-imħarrkin żwieġhom billi ssib li f'dan il-każ l-infieq tal-imsemmija Maria Carmela Hayman kien sar minn flus tagħha u mhux mill-atturi; iżda tiċħad l-istess eċċezzjonijiet ladarba b'daqshekk l-atturi ma ġewx għal kollox kumpensati tas-serviġi magħmulin minnhom lil omm l-attur;

Tilqa' r-raba' eċċezzjoni tal-imħarrkin werrieta u l-ħames eċċezzjoni tal-imħarrkin żwieġhom billi ssib li ladarba l-attur huwa wkoll wieħed mill-werrieta tal-persuna li magħha saru s-serviġi, huwa jrid jerfa' s-sehem tiegħu mill-kumpens dovut lil u lil martu;

Tilqa' t-tieni talba attriċi u tillikwida l-kumpens dovut lill-atturi għas-serviġi li huma wettqu ma' omm l-attur fis-somma ta' disat elef u erbgħa u sebgħin euro u tletin ċenteżmi (€ 9,074.30), bl-imgħaxijiet legali fuq l-imsemmija somma b'seħħ mil-lum sal-jum tal-ħlas effettiv;

Tilqa' t-tielet talba u tikkundanna lill-imħarrkin werrieta u lill-imħarrkin żwieġhom (u, fejn dawn ġew nieqsa, lil uliedhom solidament bejniethom) iħallsu lill-atturi s-somma ta' € 9,074.30 hekk likwidata u dan kull wieħed skond il-kwota rispettiva tiegħu, bl-imgħax legali fuq l-imsemmija somma b'seħħ mil-lum sal-jum tal-ħlas effettiv;

Tordna li, fiċ-ċirkostanzi tal-każ u bi tħaddim tal-artikolu 223(3) tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, **l-ispejjeż tal-kawża** jibqgħu mingħajr taxxa bejn il-partijiet.

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----